Løsning af lineære ligninger Von Neuman rækker

Mogens Bladt bladt@math.ku.dk Department of Mathematical Sciences

Sætning

Lad ${m A}$ være en $n \times n$ matrix med $\|{m A}\| < 1$. Da er ${m I} - {m A}$ invertibel med

$$(\mathbf{I} - \mathbf{A})^{-1} = \sum_{k=0}^{\infty} \mathbf{A}^k.$$

Sætning

Lad ${m A}$ være en ${m n} imes {m n}$ matrix med $\|{m A}\| < 1$. Da er ${m I} - {m A}$ invertibel med

$$(\mathbf{I} - \mathbf{A})^{-1} = \sum_{k=0}^{\infty} \mathbf{A}^k.$$

Sætning

Lad ${m A}$ være en nimesn matrix med $\|{m A}\|<1$. Da er ${m I}-{m A}$ invertibel med

$$(\mathbf{I} - \mathbf{A})^{-1} = \sum_{k=0}^{\infty} \mathbf{A}^k.$$

Bevis: Først sikrer vi os, at I - A er invertibel.

Sætning

Lad **A** være en $n \times n$ matrix med $\|\mathbf{A}\| < 1$. Da er $\mathbf{I} - \mathbf{A}$ invertibel med

$$(\mathbf{I} - \mathbf{A})^{-1} = \sum_{k=0}^{\infty} \mathbf{A}^k.$$

Bevis: Først sikrer vi os, at I - A er invertibel. Hvis den ikke var det, så ville der findes et $x \neq 0$ således at

$$(I-A)x=0.$$

Sætning

Lad \boldsymbol{A} være en $n \times n$ matrix med $\|\boldsymbol{A}\| < 1$. Da er $\boldsymbol{I} - \boldsymbol{A}$ invertibel med

$$(\mathbf{I} - \mathbf{A})^{-1} = \sum_{k=0}^{\infty} \mathbf{A}^k.$$

Bevis: Først sikrer vi os, at I - A er invertibel. Hvis den ikke var det, så ville der findes et $x \neq 0$ således at

$$(I-A)x=0.$$

Vi kan uden tab af generalitet normalisere til $\|\mathbf{x}\| = 1$.

Sætning

Lad **A** være en $n \times n$ matrix med $\|\mathbf{A}\| < 1$. Da er $\mathbf{I} - \mathbf{A}$ invertibel med

$$(\mathbf{I} - \mathbf{A})^{-1} = \sum_{k=0}^{\infty} \mathbf{A}^k.$$

Bevis: Først sikrer vi os, at I - A er invertibel. Hvis den ikke var det, så ville der findes et $x \neq 0$ således at

$$(I - A)x = 0.$$

Vi kan uden tab af generalitet normalisere til $\|\mathbf{x}\| = 1$. Men så vil

$$1 = \|\mathbf{x}\| = \|\mathbf{A}\mathbf{x}\| \le \|\mathbf{A}\|\|\mathbf{x}\| = \|\mathbf{A}\| \implies \# \text{ (modstrid)}.$$

$$(\mathbf{I} - \mathbf{A}) \sum_{k=0}^{m} \mathbf{A}^k = \mathbf{I} - \mathbf{A}^{m+1}$$

$$(\mathbf{I} - \mathbf{A}) \sum_{k=0}^{m} \mathbf{A}^k = \mathbf{I} - \mathbf{A}^{m+1}$$

$$\sum_{k=0}^{m} \mathbf{A}^{k} = (\mathbf{I} - \mathbf{A})^{-1} - (\mathbf{I} - \mathbf{A})^{-1} \mathbf{A}^{m+1}$$

 \downarrow

 \Downarrow

$$(I - A) \sum_{k=0}^{m} A^{k} = I - A^{m+1}$$

$$\sum_{k=0}^{m} A^{k} = (I - A)^{-1} - (I - A)^{-1} A^{m+1}$$

$$(I - A)^{-1} - \sum_{k=0}^{m} A^{k} = (I - A)^{-1} A^{m+1}$$

$$(I - A) \sum_{k=0}^{m} A^{k} = I - A^{m+1}$$

$$\sum_{k=0}^{m} A^{k} = (I - A)^{-1} - (I - A)^{-1} A^{m+1}$$

$$(I - A)^{-1} - \sum_{k=0}^{m} A^{k} = (I - A)^{-1} A^{m+1}$$

$$\downarrow \downarrow$$

$$\|(I-A)^{-1}-\sum_{k=0}^{m}A^{k}\| \le \|(I-A)^{-1}\|\|A^{m+1}\|$$

$$(\mathbf{I} - \mathbf{A}) \sum_{k=0}^{m} \mathbf{A}^{k} = \mathbf{I} - \mathbf{A}^{m+1}$$

$$\sum_{k=0}^{m} \mathbf{A}^{k} = (\mathbf{I} - \mathbf{A})^{-1} - (\mathbf{I} - \mathbf{A})^{-1} \mathbf{A}^{m+1}$$

$$(\mathbf{I} - \mathbf{A})^{-1} - \sum_{k=0}^{m} \mathbf{A}^{k} = (\mathbf{I} - \mathbf{A})^{-1} \mathbf{A}^{m+1}$$

$$\downarrow \downarrow$$

$$\left\| (I - A)^{-1} - \sum_{k=0}^{m} A^{k} \right\| \leq \left\| (I - A)^{-1} \right\| \left\| A^{m+1} \right\|$$

$$\leq \left\| (I - A)^{-1} \right\| \left\| A \right\|^{m+1}$$

$$(\mathbf{I} - \mathbf{A}) \sum_{k=0}^{m} \mathbf{A}^{k} = \mathbf{I} - \mathbf{A}^{m+1}$$

$$\sum_{k=0}^{m} \mathbf{A}^{k} = (\mathbf{I} - \mathbf{A})^{-1} - (\mathbf{I} - \mathbf{A})^{-1} \mathbf{A}^{m+1}$$

$$(\mathbf{I} - \mathbf{A})^{-1} - \sum_{k=0}^{m} \mathbf{A}^{k} = (\mathbf{I} - \mathbf{A})^{-1} \mathbf{A}^{m+1}$$

$$\downarrow \downarrow$$

$$\left\| (\mathbf{I} - \mathbf{A})^{-1} - \sum_{k=0}^{m} \mathbf{A}^{k} \right\| \leq \left\| (\mathbf{I} - \mathbf{A})^{-1} \right\| \left\| \mathbf{A}^{m+1} \right\|$$

$$\leq \left\| (\mathbf{I} - \mathbf{A})^{-1} \right\| \left\| \mathbf{A} \right\|^{m+1}$$

$$\to 0 \quad \text{når} \quad m \to \infty.$$

Hvis vi er interesserede i at udregne den inverse til en matrix ${\bf A}$ bytter vi blot om på rollerne af ${\bf A}$ og ${\bf I}-{\bf A}$: Hvis $\|{\bf I}-{\bf A}\|<1$ så vil

$$\mathbf{A}^{-1} = \sum_{k=0}^{\infty} (\mathbf{I} - \mathbf{A})^k \approx \sum_{k=0}^{N} (\mathbf{I} - \mathbf{A})^k,$$

for passende stort N.

Hvis vi er interesserede i at udregne den inverse til en matrix ${\bf A}$ bytter vi blot om på rollerne af ${\bf A}$ og ${\bf I}-{\bf A}$: Hvis $\|{\bf I}-{\bf A}\|<1$ så vil

$$\mathbf{A}^{-1} = \sum_{k=0}^{\infty} (\mathbf{I} - \mathbf{A})^k \approx \sum_{k=0}^{N} (\mathbf{I} - \mathbf{A})^k,$$

for passende stort N. Lad os tage et eksempel: Find den inverse matrix til

$$\mathbf{A} = \begin{pmatrix} 0.6 & 0.2 & 0.1 \\ 0.1 & 0.5 & 0.3 \\ 0.5 & 0.1 & 0.9 \end{pmatrix}.$$

Hvis vi er interesserede i at udregne den inverse til en matrix ${\bf A}$ bytter vi blot om på rollerne af ${\bf A}$ og ${\bf I}-{\bf A}$: Hvis $\|{\bf I}-{\bf A}\|<1$ så vil

$$\mathbf{A}^{-1} = \sum_{k=0}^{\infty} (\mathbf{I} - \mathbf{A})^k \approx \sum_{k=0}^{N} (\mathbf{I} - \mathbf{A})^k,$$

for passende stort N. Lad os tage et eksempel: Find den inverse matrix til

$$\mathbf{A} = \begin{pmatrix} 0.6 & 0.2 & 0.1 \\ 0.1 & 0.5 & 0.3 \\ 0.5 & 0.1 & 0.9 \end{pmatrix}.$$

Da $\| \mathbf{I} - \mathbf{A} \| = 0.8 < 1$ fås for N = 20,

$${\textbf {A}}^{-1} \approx \sum_{i=0}^{\textit{N}} ({\textbf {I}} - {\textbf {A}})^i = \begin{pmatrix} 1.74995445 & -0.70834605 & 0.04169061 \\ 0.25003989 & 2.04162268 & -0.70832529 \\ -0.99997278 & 0.16670018 & 1.16663872 \end{pmatrix},$$

Hvis vi er interesserede i at udregne den inverse til en matrix \boldsymbol{A} bytter vi blot om på rollerne af \boldsymbol{A} og $\boldsymbol{I} - \boldsymbol{A}$: Hvis $\|\boldsymbol{I} - \boldsymbol{A}\| < 1$ så vil

$$\mathbf{A}^{-1} = \sum_{k=0}^{\infty} (\mathbf{I} - \mathbf{A})^k \approx \sum_{k=0}^{N} (\mathbf{I} - \mathbf{A})^k,$$

for passende stort N. Lad os tage et eksempel: Find den inverse matrix til

$$\mathbf{A} = \begin{pmatrix} 0.6 & 0.2 & 0.1 \\ 0.1 & 0.5 & 0.3 \\ 0.5 & 0.1 & 0.9 \end{pmatrix}.$$

Da $\| \mathbf{I} - \mathbf{A} \| = 0.8 < 1$ fås for N = 20,

$${\textbf {A}}^{-1} \approx \sum_{i=0}^{\textit{N}} ({\textbf {I}} - {\textbf {A}})^i = \begin{pmatrix} 1.74995445 & -0.70834605 & 0.04169061 \\ 0.25003989 & 2.04162268 & -0.70832529 \\ -0.99997278 & 0.16670018 & 1.16663872 \end{pmatrix},$$

hvor den eksakte værdi er givet ved

$${\it A}^{-1} = \begin{pmatrix} 1.750000000 & -0.7083333333 & 0.041666666667 \\ 0.2500000000 & 2.041666667 & -0.7083333333 \\ -1.000000000 & 0.16666666667 & 1.1666666667 \end{pmatrix}.$$

Implementering

Algoritme 1 A^{-1} via Von Neuman's metode

- 1: input \boldsymbol{A} , ϵ
- 2: B = I A
- 3: **P** = **B**
- 4: **S** = **I**
- 5: repeat
- 6: $S_1 = S$
- 7: S = S + P
- 8: P = P * B
- 9: until $\| \boldsymbol{S} \boldsymbol{S}_1 \| < \epsilon$

På en helt tilsvarende måde kan vi løse ligningssystemet

$$Bx = b$$

iterativt.

På en helt tilsvarende måde kan vi løse ligningssystemet

$$Bx = b$$

iterativt. Lad

$$B = I - A$$
.

Så er

$$Bx = b$$

På en helt tilsvarende måde kan vi løse ligningssystemet

$$Bx = b$$

iterativt. Lad

$$B = I - A$$
.

Så er

$$Bx = b$$

$$(I - A)x = b$$

På en helt tilsvarende måde kan vi løse ligningssystemet

$$Bx = b$$

iterativt. Lad

$$B = I - A$$
.

Så er

$$Bx = b$$

$$\updownarrow$$

$$(I - A)x = b$$

$$x = Ax + b$$
.

På en helt tilsvarende måde kan vi løse ligningssystemet

$$Bx = b$$

iterativt. Lad

$$B = I - A$$
.

Så er

$$Bx = b$$

$$\updownarrow$$

$$(I-A)x=b$$

$$x = Ax + b$$
.

At løse

$$Bx = b$$

er dermed det samme som at finde fixpunkter for

$$x \rightarrow Ax + b$$
.

Lad $\mathbf{x}^{(0)} \in \mathbb{R}^n$. Definer

$$\mathbf{x}^{(k)} = \mathbf{A}\mathbf{x}^{(k-1)} + \mathbf{b}$$

hvor ${m b} \in \mathbb{R}^n$ og ${m A}$ er en nimesn matrix. Hvis $\|{m A}\| < 1$ så gælder, at

$$\mathbf{x}^{(k)} \to \mathbf{x}$$
 as $k \to \infty$,

hvor x er løsning til

$$x = Ax + b$$
.

$$\|\mathbf{x}^{(k+1)} - \mathbf{x}\| = \|\mathbf{A}\mathbf{x}^{(k)} + \mathbf{b} - \mathbf{x}\|$$

Lad $\mathbf{x}^{(0)} \in \mathbb{R}^n$. Definer

$$\mathbf{x}^{(k)} = \mathbf{A}\mathbf{x}^{(k-1)} + \mathbf{b}$$

hvor $m{b} \in \mathbb{R}^n$ og $m{A}$ er en $n \times n$ matrix. Hvis $\|m{A}\| < 1$ så gælder, at

$$\mathbf{x}^{(k)} \to \mathbf{x}$$
 as $k \to \infty$,

hvor x er løsning til

$$x = Ax + b$$
.

$$\|\mathbf{x}^{(k+1)} - \mathbf{x}\| = \|\mathbf{A}\mathbf{x}^{(k)} + \mathbf{b} - \mathbf{x}\|$$

= $\|\mathbf{A}\mathbf{x}^{(k)} + \mathbf{b} - \mathbf{A}\mathbf{x} - \mathbf{b}\|$

Lad $\mathbf{x}^{(0)} \in \mathbb{R}^n$. Definer

$$\mathbf{x}^{(k)} = \mathbf{A}\mathbf{x}^{(k-1)} + \mathbf{b}$$

hvor $m{b} \in \mathbb{R}^n$ og $m{A}$ er en $n \times n$ matrix. Hvis $\|m{A}\| < 1$ så gælder, at

$$\mathbf{x}^{(k)} \to \mathbf{x}$$
 as $k \to \infty$,

hvor x er løsning til

$$x = Ax + b$$
.

$$\|\mathbf{x}^{(k+1)} - \mathbf{x}\| = \|\mathbf{A}\mathbf{x}^{(k)} + \mathbf{b} - \mathbf{x}\|$$

= $\|\mathbf{A}\mathbf{x}^{(k)} + \mathbf{b} - \mathbf{A}\mathbf{x} - \mathbf{b}\|$
= $\|\mathbf{A}(\mathbf{x}^{(k)} - \mathbf{x})\|$

Lad $\mathbf{x}^{(0)} \in \mathbb{R}^n$. Definer

$$\mathbf{x}^{(k)} = \mathbf{A}\mathbf{x}^{(k-1)} + \mathbf{b}$$

hvor $\boldsymbol{b} \in \mathbb{R}^n$ og \boldsymbol{A} er en $n \times n$ matrix. Hvis $\|\boldsymbol{A}\| < 1$ så gælder, at

$$\mathbf{x}^{(k)} \to \mathbf{x}$$
 as $k \to \infty$,

hvor x er løsning til

$$x = Ax + b$$
.

$$||x^{(k+1)} - x|| = ||Ax^{(k)} + b - x||$$

$$= ||Ax^{(k)} + b - Ax - b||$$

$$= ||A(x^{(k)} - x)||$$

$$< ||A|||x^{(k)} - x||$$

Lad $\mathbf{x}^{(0)} \in \mathbb{R}^n$. Definer

$$\mathbf{x}^{(k)} = \mathbf{A}\mathbf{x}^{(k-1)} + \mathbf{b}$$

hvor $\boldsymbol{b} \in \mathbb{R}^n$ og \boldsymbol{A} er en $n \times n$ matrix. Hvis $\|\boldsymbol{A}\| < 1$ så gælder, at

$$\mathbf{x}^{(k)} \to \mathbf{x}$$
 as $k \to \infty$,

hvor x er løsning til

$$x = Ax + b$$
.

Bevis:

$$||x^{(k+1)} - x|| = ||Ax^{(k)} + b - x||$$

$$= ||Ax^{(k)} + b - Ax - b||$$

$$= ||A(x^{(k)} - x)||$$

$$\leq ||A|||x^{(k)} - x||$$

...

Lad $\mathbf{x}^{(0)} \in \mathbb{R}^n$. Definer

$$\mathbf{x}^{(k)} = \mathbf{A}\mathbf{x}^{(k-1)} + \mathbf{b}$$

hvor $\boldsymbol{b} \in \mathbb{R}^n$ og \boldsymbol{A} er en $n \times n$ matrix. Hvis $\|\boldsymbol{A}\| < 1$ så gælder, at

$$\mathbf{x}^{(k)} \to \mathbf{x}$$
 as $k \to \infty$,

hvor x er løsning til

$$x = Ax + b$$
.

$$||\mathbf{x}^{(k+1)} - \mathbf{x}|| = ||\mathbf{A}\mathbf{x}^{(k)} + \mathbf{b} - \mathbf{x}||$$

$$= ||\mathbf{A}\mathbf{x}^{(k)} + \mathbf{b} - \mathbf{A}\mathbf{x} - \mathbf{b}||$$

$$= ||\mathbf{A}(\mathbf{x}^{(k)} - \mathbf{x})||$$

$$\leq ||\mathbf{A}|| ||\mathbf{x}^{(k)} - \mathbf{x}||$$
...
$$< ||\mathbf{A}||^{(k+1)} ||\mathbf{x}^{(0)} - \mathbf{x}||$$

Lad $\mathbf{x}^{(0)} \in \mathbb{R}^n$. Definer

$$\mathbf{x}^{(k)} = \mathbf{A}\mathbf{x}^{(k-1)} + \mathbf{b}$$

hvor $m{b} \in \mathbb{R}^n$ og $m{A}$ er en $n \times n$ matrix. Hvis $\|m{A}\| < 1$ så gælder, at

$$\mathbf{x}^{(k)} \to \mathbf{x}$$
 as $k \to \infty$.

hvor x er løsning til

$$x = Ax + b$$
.

$$||\mathbf{x}^{(k+1)} - \mathbf{x}|| = ||\mathbf{A}\mathbf{x}^{(k)} + \mathbf{b} - \mathbf{x}||$$

$$= ||\mathbf{A}\mathbf{x}^{(k)} + \mathbf{b} - \mathbf{A}\mathbf{x} - \mathbf{b}||$$

$$= ||\mathbf{A}(\mathbf{x}^{(k)} - \mathbf{x})||$$

$$\leq ||\mathbf{A}|| ||\mathbf{x}^{(k)} - \mathbf{x}||$$
...
$$\leq ||\mathbf{A}||^{(k+1)} ||\mathbf{x}^{(0)} - \mathbf{x}||$$

$$\to 0 \quad \text{når} \quad k \to \infty$$

Korollar

Hvis $\| \mathbf{I} - \mathbf{A} \| < 1$ så kan det lineære ligningssystem

$$\mathbf{A}\mathbf{x} = \mathbf{b}$$

løses ved iterationen

$$\mathbf{x}^{(k+1)} = (\mathbf{I} - \mathbf{A})\mathbf{x}^{(k)} + \mathbf{b}.$$

Korollar

Hvis $\| \mathbf{I} - \mathbf{A} \| < 1$ så kan det lineære ligningssystem

$$Ax = b$$

løses ved iterationen

$$\mathbf{x}^{(k+1)} = (\mathbf{I} - \mathbf{A})\mathbf{x}^{(k)} + \mathbf{b}.$$

En lettere udvidelse giver

Sætning

Hvis **A** og **B** er $n \times n$ matricer med $\|\mathbf{I} - \mathbf{A}\mathbf{B}\| < 1$, så gælder der, at:

$$A^{-1} = B \sum_{k=0}^{\infty} (I - AB)^k$$
 and $B^{-1} = \sum_{k=0}^{\infty} (I - AB)^k A$.

$$(\mathbf{A}\mathbf{B})^{-1} = \sum_{k=0}^{\infty} (\mathbf{I} - \mathbf{A}\mathbf{B})^k,$$

$$(\mathbf{A}\mathbf{B})^{-1} = \sum_{k=0}^{\infty} (\mathbf{I} - \mathbf{A}\mathbf{B})^k,$$

og resultatet følger så af

$$\mathbf{A}^{-1} = \mathbf{B}(\mathbf{A}\mathbf{B})^{-1}$$

og

$$B^{-1} = (AB)^{-1}A.$$

$$(\mathbf{AB})^{-1} = \sum_{k=0}^{\infty} (\mathbf{I} - \mathbf{AB})^k,$$

og resultatet følger så af

$$\mathbf{A}^{-1} = \mathbf{B}(\mathbf{A}\mathbf{B})^{-1}$$

og

$$\boldsymbol{B}^{-1} = (\boldsymbol{A}\boldsymbol{B})^{-1}\boldsymbol{A}.$$

Dette kan være en smart måde at regne A^{-1} ud på hvis $||I - A|| \ge 1$, dvs. Aikke opfylder kravet til direkte summation.

$$(\mathbf{A}\mathbf{B})^{-1} = \sum_{k=0}^{\infty} (\mathbf{I} - \mathbf{A}\mathbf{B})^k,$$

og resultatet følger så af

$$A^{-1} = B(AB)^{-1}$$

og

$$\boldsymbol{B}^{-1} = (\boldsymbol{A}\boldsymbol{B})^{-1}\boldsymbol{A}.$$

Dette kan være en smart måde at regne \mathbf{A}^{-1} ud på hvis $\|\mathbf{I} - \mathbf{A}\| \ge 1$, dvs. \mathbf{A} ikke opfylder kravet til direkte summation. Lad os beregne \mathbf{A}^{-1} baseret på et oprindeligt gæt $\mathbf{X}_0 = \mathbf{B}$, hvor vi nu antager at $\|\mathbf{I} - \mathbf{A}\mathbf{X}_0\| < 1$.

$$(\mathbf{A}\mathbf{B})^{-1} = \sum_{k=0}^{\infty} (\mathbf{I} - \mathbf{A}\mathbf{B})^k,$$

og resultatet følger så af

$$A^{-1} = B(AB)^{-1}$$

og

$$B^{-1} = (AB)^{-1}A.$$

Dette kan være en smart måde at regne \mathbf{A}^{-1} ud på hvis $\|\mathbf{I} - \mathbf{A}\| \ge 1$, dvs. \mathbf{A} ikke opfylder kravet til direkte summation. Lad os beregne \mathbf{A}^{-1} baseret på et oprindeligt gæt $\mathbf{X}_0 = \mathbf{B}$, hvor vi nu antager at $\|\mathbf{I} - \mathbf{A}\mathbf{X}_0\| < 1$. Lad

$$X_n = B \sum_{k=0}^n (I - AB)^k.$$

Så er

$$X_{n+1} = B \sum_{k=0}^{n+1} (I - AB)^{k}$$

$$= B + B \sum_{k=1}^{n+1} (I - AB)^{k}$$

$$= B + \left(B \sum_{k=0}^{n} (I - AB)^{k}\right) (I - AB)$$

$$= B + X_{n}(I - AB)$$

$$= X_{n} + B - X_{n}AB$$

$$= X_{n} + (B - X_{n} + X_{n}) - X_{n}A(B - X_{n} + X_{n})$$

$$= 2X_{n} - X_{n}AX_{n} + (I - X_{n}A)(B - X_{n}).$$

Da $\boldsymbol{X}_n o \boldsymbol{A}^{-1}$ så vil

$$(I - X_n A)(B - X_n)$$

gå mod nulmatricen, og vi kunne forledes til at tro at

$$\boldsymbol{X}_{n+1} = 2\boldsymbol{X}_n - \boldsymbol{X}_n \boldsymbol{A} \boldsymbol{X}_n$$

også konvergerer mod den inverse. Dette er faktisk også tilfældet.